

Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 10.04.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:20 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

16:58 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 11. töönädala esmaspäevast istungit, kui teil midagi selle vastu ei ole. Aitäh! Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Oudekki Loone, palun!

16:58 Oudekki Loone

Austatud kolleegid! Annan Eesti Keskerakonna, Eesti Reformierakonna, Eesti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ja Eesti Vabaerakonna 13 liikme nimel üle eelnõu, mis muudab meie karistusseadustikku. Karistusseadustikus on üks paragrahv, nr 178, mis kaitseb lapse normaalset seksuaalset arengut. Kui last kujutatakse pornograafilisel materjalil, siis kahjustatakse tema seksuaalset enesemääramist, tema arengut, tema normaalset, tavalist elu. Selle seadusparagrahvi mõte on kaitsta reaalseid lapsi nende ärakasutamise eest, samuti materjalide eest, mis aitavad ärakasutamisele kaasa. Kehtiva karistusseadustiku sõnastus on äärmiselt lai. See hõlbib eesmärgist kaitsta päriselt olemas olevaid lapsi ja on seega kahjustatava õigushüvega väga nõrgalt seotud. Praegune sõnastus võimaldab kohut mõista kirjanduse üle, see võimaldab kohut mõista kahe 14-aastase lapse üle, kes omavahel SMS-e vahetavad. Seega on seaduse tõlgendusruum liiga lai ega ole demokraatlikule ühiskonnale kohane. Põhimõtteliselt on see isegi natuke naeruväärne ja selle naeruväärsuse me soovimegi ära kaotada. Üks eelnõule allkirja andnud rahvasaadik, Igor Gräzin, palus mul teatada, et ettepanud seadusmuudatust arutati kirjanike liidus ja Eesti Vabariigi kirjanike liidu eestseisus otsustas eile meie ettepanekut ühehäälselt toetada. Ma loodan, et leiame toetuse ka siin saalis. Suur aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

16:58 Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Soovin Reformierakonna fraktsiooni liikmete nimel üle anda arupärimise rahandusminister Sven Sesterile. Maksude ajalugu maailmas on kirev. Kui meenutada, siis üks esimesi makse kehtestati ammustel aegadel Egiptuses toiduõlile, selleks et inimesed õliga ei laristaks. Mõned päevad tagasi esitas Rahandusministeerium valitsuskabinetile suure suhkrusisaldusega jookide maksustamise kontseptsiooni. Rahvasuus on hakatud seda nimetama suhkrumaksuks, lapsed ütleksid tõenäoliselt limpsimaks. Sedalaadi maksude kehtestamist praktiseeritakse Euroopa Liidu maades vähe, sest juriidiliselt, tehniliselt ja majanduslikult on seda peaaegu võimatu teostada. Just seda tõdesid meie põhjanaabrid soomlased eelmise aasta lõpus. Lisatud ja loodusliku suhkru osakaalu on keeruline eristada mis tahes magusates toodetes. Maksustamisel tuleb seda vahet siiski teha, eriti maksuõiglust silmas pidades. Suhkrumaksu kriitikud on nimetanud suhkrut sisaldavate toodete maksustamist patroneerivaks, regressiivseks ja nn lapsehoidjariigi maksuks. Ajaloost võib küll tuua mitmeid näiteid, kuidas on püütud liigset suhkrutarbimist piirata. Taani kehtestas limpsimaksu 1930-ndatel, kuid maksud ei toiminud oodatud

moel – selle peale käidi odavamalt kaupa ostmas hoopis naaberriikides – ning 2013. aastal tühistati nii suhkrustatud jookide kui ka, muuseas, rasvamaks, sest sooviti siiski edendada kohalikku majandust. Ka Norras on 20. sajandi algupoolel seesugust maksu kasutatud, seejuures otse välja öeldes, et seda on vaja riigikassa täitmiseks, mitte tervisekäitumise muutmiseks. Tõepoolest, on olemas ka uuringud, mis tõdevad, et limonaadimaks on vähendanud suhkrustatud jookide tarbimist ja inimesed on võtnud aastaga keskmiselt kaks kilo kaalus alla. Meil on aga valitsuse kavatsuste paremaks mõistmiseks ministrile mitmeid küsimusi. Suur tänu kuulamast!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson, palun!

16:58 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna spordiseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kultuuriminister Indrek Saar. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen vastu võtnud kaks eelnõu ja ühe arupärimise ning käitume nendega kodu- ja töökorra seaduse järgi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 90 Riigikogu liiget.

Päevakorra kinnitamine. Palun, Maris Lauri, protseduuriline küsimus!

16:58 Maris Lauri

Aitäh! Ma vaatan päevakorda ja mul tekkis küsimus eelnõu kohta, mis on seotud riigihangetega. Olles seda ise alguses menetlenud, ma tean, et see on hästi paks eelnõu ja seal oli hästi palju ettepanekuid. Meil ei ole aga endiselt selle eelnõu teksti ja ma ei kujuta ette, kuidas me hakkame seda kolmapäeval arutama. See on minu jaoks probleem. Ja ma vaatan, et neljapäeval on päevakorras veel üks majanduskomisjoni eelnõu. Mul tekib tunne, et see on majanduskomisjoni halb praktika. Kas saaks kuidagi majanduskomisjoni mõjutada? Ma ise ei ole enam seal komisjonis ega saa kahjuks midagi teha.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Vastus esimesele küsimusele eelnõu teksti kohta on selline, et majanduskomisjon on palunud juhatusel materjalide esitamise aega pikendada ja juhatus on seda pikendanud. Vastus teisele küsimusele on selline, et majanduskomisjoni liikmed saavad majanduskomisjoni mõjutada. Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Aitäh, austatud esimees! Minu küsimus ei puuduta mitte seda, mis päevakorras on, vaid seda, mida päevakorras ei ole. Nimelt, tänane päev on meil täiesti tühi. Ei ole mitte ühelegi arupärimisele vastamist, ehkki esitatud on neid päris palju. Kes mäletavad viimaseid esmaspäevi, need teavad, et meil on kolm korda järjest olnud korraga päevakorras kaheksale arupärimisele vastamine. Ühel juhtumil kestis see kuni kolmveerand kaheteistkümnendi öösel. Millest tuleb selline koormuse väga arusaamatu jagamine? Miks jaotuvad arupärimised niisugusel moel? Meil on ees veel üks esmaspäev, kui istungit ei ole, sest see jääb 1. maile. Palun selgitust!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Selgitus, austatud Andres Herkel, on väga lihtne. Seaduses on määratud aeg, mille jooksul ministrid peavad vastama, ja Riigikoguga kokkuleppel tulevad nad siia täiskogu ette. Me ei kirjuta ministritele ette, millal nad peavad tulema. Kui on soov seda teha, siis peaks kodukorra seadust muutma. Praegu käib see asi tõesti sellisel moel, et ministrid ise teatavad meile sobiva aja ja tulevad siis. Tähtis on, et arupärimised mahuvad seaduses määratud aja piiresse. Henn Põlluaas, palun!

16:58 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Minu küsimus haakub eelmise kolleegi küsimusega. Riigikogu liikmed ja eri fraktsioonid on sisse andnud suure hulga arupärimisi. Aga see, mis täna toimub, näitab tegelikult täiesti selgelt, et valitsus ei austa Riigikogu. See näitab ministrite lugupidamatust meie töö suhtes. Ma tahan küsida, mida tähendab see vaba voli valida aeg. Kas meie peame seda mõistma niimoodi, et meie aeg ei maksa mitte midagi ja meie töö ei tähenda mitte midagi, kuivõrd valitsus lihtsalt ei tee oma tööd ega täida oma kohustusi?

16:58 Esimees Eiki Nestor

See ei tähenda vaba voli. Kui rahvasaadikud loevad kodu- ja töökorra seadust, siis nad näevad, et ministritel on arupärimistele vastamiseks teatud kindel tähtaeg. Selle tähtaja jooksul nad tõesti ise valivad vastamise aja. Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Ma mõistan, et selline tähtaeg on ja ilmselt seadust rikutud ei ole. Siiski arvan, et teie saate aru täpselt nagu minagi, et iga mõistlik minister tuleks oma teemaga hea meelega esmaspäeval esimese punktina, selleks et saada tähelepanu, mitte määramata ajal, kell 10 või 11 hilisõhtul. Mis on Vabariigi Valitsusega lahti? Äkki te oskate Riigikogule öelda, kus kõik ministrid siis täna on, et keegi neist ei ole saanud tulla.

16:58 Esimees Eiki Nestor

Soovitan esitada selle küsimuse infotunnis. Jüri Adams, palun!

16:58 Jüri Adams

Ka minul on sama probleem. Ma saan aru, et formaalprotseduuriliselt see, kui keegi saalis esinema pidanud isikutest ei ilmu kohale, ei peata ühegi päevakorrapunkti kulgemist, istung kulgeb sellest sõltumatult. Nii et kui ministrid ei tule arupärimisele vastama, siis on see n-ö nullvastus. Järelikult oleks loogiline lugeda arupärimine ministri mitteilmumise korral vastatuks. Kas ma saan õigesti aru?

16:58 Esimees Eiki Nestor

Ma arvan, et ministrid on olnud sama usinad arupärimistele vastama kui Riigikogu liikmed küsima. Ka nemad on olnud siin veel kell pool kaksteist. Sageli on ka neil huvi Riigikogu hoonest kell üheksa õhtul lahkuda ja mitte siia jääda. Eks praegusel juhul peab arusaamine olema vastastikune. Kui ministrid ei ole leidnud täna sobivat aega tulla vastama arupärimistele, mille tähtaeg ei ole veel saabunud, siis küllap nad leiavad teise aja. Külliki Kübarsepp, palun!

16:58 Külliki Kübarsepp

Aitäh, esimees! Minu meelest te veeretate oma vastustega enda kui Riigikogu esimehe pealt vastutust ära. Maris Lauri viitas riigihanke seadusele, mille puhul on tegemist väga mahuka dokumendiga. Kas te analüüsitate juhatuses otsuseid tehes ja ajapikendust andes, mida see endaga sisuliselt kaasa toob? Peale selle oleks meil mõistlik Riigikogu tööd ühtlaselt jaotada. Ma saan aru, et siiani on arupärimiste puhul püütud leida selline lahendus, et igal esmaspäeval oleks enam-vähem ühtlane tööjaotus. Miks ei suudetud seekord selliseid põhimõtteid järgida?

16:58 Esimees Eiki Nestor

Kui on soovi, et Riigikogu juhatus kirjutaks ministritele ette, kes ja mis kuupäeval peab tulema vastama, siis tuleb kodukorra seadust muuta. Praegu võib ju Riigikogu juhatus midagi ponnistada, aga ministrid ei pruugi selle järgi käituda. Seega, sel juhul on minu ettepanek muuta kõigepealt kodukorra seadust ja kõike arutada. See tähendaks ilmselt mõnevõrra teistsugust töö planeerimist ja annaks võimaluse jaotada vastuseid ühtlasemalt, aga teisest küljest teeks ministrite elu mõnevõrra keerulisemaks. Mis puudutab muudatusettepanekute esitamise tähtaegu, siis need on samamoodi seadusega paika pandud, aga komisjonil on õigus taotleda juhatuselt ajapikendust ja juhatusel on õigus seda anda. Juhul kui komisjonid on seda soovinud, on juhatus seda enamasti teinud, sellel kindlal teadmisel, et arutelu täiskogus oleks asjalik. Austatud Riigikogu liikmed, kui muudatusettepanekute tabel siia jõuab – ja teieni

jõuab see interneti vahendusel varem –, siis tuleb lihtsalt teha oma tööd pingsamalt. Midagi ei ole parata. Ma kujutan ette, et mahukas seadus tekitab muidugi ebameeldivusi. Mart Helme, palun!

16:58 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Võib-olla ma lasin kõrvust mööda, aga kas te ütlesite meile ka põhjuse, miks ei tule ministrid täna siia vastama? Meieni on jõudnud kuuldused – võib-olla need ei ole õiged, sest tuul kannab kõrvu igasugust sahinat –, et tegelik põhjus on see, et minnakse grüünesse väikese napsi juurde arutama koalitsiooni kooshoidmise võimalikkust. Kas te kinnitate või lükkate ümber?

16:58 Esimees Eiki Nestor

Ma ei oska seda kinnitada ega sellele vastu vaielda, mul ei ole vastavat kutset. Tulemata võivad nad jätta aga seetõttu, et esitatud arupärimistele vastamise tähtaeg lubab tulla ka näiteks järgmise töönädala esmaspäeval. Kalle Laanet, palun!

16:58 Kalle Laanet

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Jah, seadus lubab vastama tulla 21 tööpäeva jooksul, aga on ju võimalus tulla ka varem. Kas te tegite kellelegi ministritest ettepaneku tulla täna?

16:58 Esimees Eiki Nestor

Ministrid on enamasti avaldanud ise soovi tulla vastama varem, kui tähtaeg saabub. Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Te ütlesite, et tähtajad võimaldavad ministritel täna mitte vastama tulla ja ilmselt pidada oma olengut, mille sisu jääb meile hämaraks. Kas te tahate sellega öelda seda, et opositsioon esitab siit saalist liiga vähe arupärimisi?

16:58 Esimees Eiki Nestor

Ei, minu meelest opositsioon – see on nüüd mu enda, mitte juhataja arvamus – esitab arupärimisi küllaldaselt määral ja väga aktiivselt. Selle eest olen opositsioonile väga tänulik. Ma ei täna aga opositsiooni selle eest, kui teie survestate mind seadust rikkuma. Seda ma ei hakka tegema isegi opositsiooni palvel. Urmas Kruuse, palun!

16:58 Urmas Kruuse

Austatud istungi juhataja! Ma mäletan ühte teie väga selget sõnavõttu. Nimelt, te ütlesite, et kui Riigikogu ministrit kutsub, siis ta peab tulema ja kõik ülejäänud asjad ära jätma. Kas see tänase päeva puhul kehtib või ei kehti?

16:59 Esimees Eiki Nestor

Kehtib ikka. Ma loodan, et kõik need ministrid, kes olid täna komisjonidesse kutsutud, tulid kohale. Läheme nüüd päevakorra juurde. Majanduskomisjon on teinud ettepaneku muuta selle nädala päevakorda sellisel moel, et tõsta neljapäevase istungi kolmas päevakorrapunkt, s.o majanduskomisjoni algatatud planeerimisseaduse muutmise ning sellega seonduvalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu 411 teine lugemine kolmapäevase istungi päevakorda, nii et see võiks olla kolmapäeval meie viies päevakorrapunkt. Koos selle parandusega ... Kes tahab küsida? (Keegi kommenteerib saalist, et tegelikult peab nimetatud eelnõu tõstma kuuendaks päevakorrapunktiks.) Viies punkt? See on teine lugemine, viies punkt on äriseadustiku teine lugemine, kuues punkt on eelnõu 411 ja seitsmes punkt on eelnõu 407, nii nagu ikka. Kolmandad lugemised, teised lugemised, esimesed lugemised. Kuuendaks, jah. Mina panen ta kuuendaks, sest teine lugemine on juba kirjas. Ma arvan, et majanduskomisjonil oli tegelikult sama soov. Just nii. Eelnõu 411 on kolmapäevane kuues päevakorrapunkt ja eelnõu 407 on seitsmes päevakorrapunkt. Kas nüüd on kõik selge?

Austatud Riigikogu! Panen hääletusele Riigikogu täiskogu V istungjärgu 11. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt oli 69 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuks jäi 15. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:20 Vaba mikrofon

16:58 Esimees Eiki Nestor

Meie tänases päevakorras on vaba mikrofon, kuhu palun registreeruda peale haamrilööki. Andres Herkel, palun!

16:58 Andres Herkel

Austatud härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Me oleme teada saanud, et Vabariigi Valitsuse ministrid meiega täna siin rääkida ei taha. See on kahtlemata kahetsusväärne. Arvestades seda töökoormust, mis meil esmaspäeviti on, ja viidates veel kord sellele 1. maile, mis meie töögraafikust lähiajal veel ühe esmaspäevase istungi välja löikab, on see kindlasti kahetsusväärne ning käib Riigikogu ja, austatud esimees, ka Riigikogu juhatuse au pihta. Ma pean ütlema, et meie, Vabaerakond, tahame ministritega küll rääkida. Vabaerakonna juhatus on teinud ühe pöördumise Eesti Vabariigi ministrite poole. See puudutab ministrite võimalikku kandideerimist kohalike omavalitsuste valimistel. Äsja oli meie osavõtul ka üks valimisliitude konverents, kus väga selgelt tõdeti, et peibutuspartlus läheb täie jõuga edasi, juhul kui kandideerivad ministrid, Riigikogu liikmed ja maavanemad. Ministrid on siin kõige väljapaistvam ja kahetsusväärsem osa. Kui lubate, ma loen selle pöördumise teile ette.

"Austatud ministrid! Eesti Vabaerakonna juhatus pöördub teie poole üleskutsega mitte kandideerida selle aasta oktoobris toimuvatel valimistel kohalike omavalitsuste volikogudes. Meie pöördumine on ajendatud soovist kaitsta Eesti poliitika, eriti aga teie kui ministrite usaldusvärsust. Tehkem nõnda, et kohalike probleemide üle otsustamine jääb kohalike poliitikute pärusmaaks. Haldusreformiga on juba tekitatud olukord, kus võimu järjest enam tsentraliseeritakse ning kohalike kogukondade otsustusõigusest ei hoolita. Ministrite asumine peibutuspartideks diskrediteerib parteisid ning teeb teist, Eesti Vabariigi ministritest, tagatubade marionetid, ehkki idee järgi peate olema riigimehed. Mittekandideerimine on väikseim teene, mida saate Eesti omavalitsustele teha pärast seda, kui olete omavalitsusreformi jäiga läbisurumisega neid juba niigi ebaõiglaselt kahjustanud. 5000 elaniku nõude puhul erandeid tõrjudes olete tekitanud ebaloogilisi liitumisi ning aidanud kaasa ka Eesti ajaloolise nimepärandi hävitamisele. Peame silmas näiteks Lääne maakonna ajaloolise ala jõhkral kohitsemist ning nn Kohtla-Järve rajooni taaselustamise katset, mis tekitab teravat protesti Alutaguse ja Toila ühinemispriirkondades elavate eesti inimeste hulgas. Peame silmas kümneid ja kümneid üksikjuhtumeid, kus pole arvestatud külade tahet, kohaliku rahvaküsitluse tulemusi ega ajaloolist pärandit. Peatuge palun siinkohal, usaldage kohalikke inimesi, laske neil ise otsustada! Austatud ministrid! Tuletame meelde, et Eesti on õige pea Euroopa Liidu eesistuja. Seda enam ei tohi me anda signaali, et meie ministrid ei võta oma rolli eesistujana tõsiselt, vaid sukelduvad samaaegselt kohalike valimiste kampaaniasse. Jäägem eestlasteks, kuid saagem samas ka headeks eurooplasteks!" Alla on kirjutanud Eesti Vabaerakonna juhatuse nimel Andres Herkel. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Marianne Mikko, palun!

16:58 Marianne Mikko

Aitäh! Täna on soolise palgalõhe või, teisisõnu, võrdse palga päev. Täna, 104 päeva hiljem, saab naine töötasu, mille mees sai 31. detsembril. Tahaks rääkida arvust 40. See on Põhjalast, sedapuhku Norrast pärit initsiatiiv. Nimelt on norralased jõudnud arusaamani, et ettevõtete juhtkondades peaksid olema esindatud mõlemad sugupooled ja seda mitte vähem kui 40%. Norra soolist võrddõiguslikkust austav majanduse juhtimine ja sellest tulenevad head majandusnäitajad viisid Euroopa Komisjoni mõttele kehtestada seesama põhimõte üle Euroopa. Börsiettevõtete juhtkondades kohaldatava kohustusliku 40% direktiiv on aga toppama jäänud. Kui me seda direktiivi Riigikogu eelmises koosseisus Euroopa Liidu asjade komisjonis hääletasime, siis võiks ütelda, et kohal olid kõik. Ent hoolimata tollase

opositsiooni – sotsiaaldemokraatide ja keskfraktsiooni – jõupingutustest jäi täpselt üks hääl puudu. Tallinnast saadeti tol 2013. aastal Brüsselisse sõnum, et meie sellist direktiivi ei poolda.

Nüüd on aeg selgelt sealmaal, et direktiiv tuleb uuesti üle vaadata. Eesti kui peagi Euroopa Liidu eesistumist alustav riik peaks astuma üheksa blokeeriva riigi ehk vähemuse hulgast otsustava sammu liikmesriikide enamuse poole ehk saatma 21. sajandi väärilise sõnumi mitte sedavõrd idast, kuivõrd Põhjalast.

Euroopa Liidu asjade komisjon on miniparlament. Kui tollel eelmisel korral, kui hääletati 40% direktiivi ja kõne all oli naiste osakaalu suurendamine ettevõtete juhtkondades, oleks Riigikogu naisliikmete arv olnud mitte 21, vaid 34 – st mitte viiendik, vaid kolmandik –, siis oleks ka hääletustulemus kujunenud teistsuguseks ning naiste osakaalu suurendamist toetatud. Naised, kes ise kuuluvad otsustajate ringi, teavad suurepäraselt, mida tähendab nende hääle jõud. Naisjuhi puhul on üsna selge, et sooline palgalõhe tema juhitas ettevõttes hakkab kaduma või ei ole see vähemalt sedavõrd sügav, nagu see on olnud juba aastaid ja on siiani.

Vähemasti me enam ei eita probleemi olemasolu. Teadvustamine on ju ka midagi väärt. Tasus küll naistel kuus aastat tagasi tulla tänavatele plakatitega "Ei palgalõhele!". Nüüd me tuleme aga roosidega. Me teame, et meil tuleb edasi minna, ja seetõttu on üks mis kindel: riigiettevõtete juhtkondades peab naisi olema rohkem – lõppude lõpuks mitte vähem kui 40%. Me leiame naistena ka seda, et palgad tuleb avalikuks muuta – kõigepealt tööperedes ja siis ka töökuulutustes või mõlemas korraga. Veel on mul üks mõte, mida olen täna juba pressiteates välja öelnud: miks mitte alustada palga avalikustamist sedapidi, et teeme avalikuks tulumaksu. Rootsis see juba on nii, nad ei kurda, ja ma arvan, et see võiks kõne alla tulla ka Eestis. Suur tänu!

16:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams.

16:58 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Pean alustama märkusega, et ma palun kõigil, kes kuulavad või loevad, arvestada, et sellel, mis ma praegu kavatsen rääkida, ei ole mitte mingit sisulist ega vormilist ühendust eelkõneleja teemade või hinnangutega.

Minu teema on reklaam. Olen üsna tihti avaldanud avamust, lugupeetud rahvaesindajad, et seaduste tegemise üks tunnus, mille põhjal saab hinnata, kas seadus on hästi tehtud, on see, kas käsitletud teemad tulevad veel aastate tagant ikka ja jälle üles või on need ükskord paika pandud ja jäävadki samaks. Reklaamiseadus võeti vastu 1990. aastate teisel poolel. Võib-olla siis ei olekski saanud midagi teistmoodi teha, sest paremini ei osatud, aga ka praeguses uuemas versioonis on ta jäänud põhimõtteliselt selliseks, nagu ta on olnud. Põhihüda on selles, et seadusest ei selgu, mis asi reklaam üldse on, pealegi ta ei liigenda selle valdkonna nähtusi piisavalt, et neid saaks mõistlikult käsitleda. Mis on reklaam näiteks valimiskampaania kontekstis? Kas on võimalik rääkida ainult reklaamist või peaks rääkima agitatsioonist või mõlemast? Mis on nende kahe erinevus? Kui Eesti iseseisvus taastati, siis olid hoopis teised olud – ei olnud veel elektroonilisi valimisi ja valimised toimusid enamasti ühe päeva jooksul valimisjaoskondades. Tookord otsustati kehtestada siisugune printsiip, et valimistulemuse mõistlikkuse ja parema valimiskultuuri seisukohalt ei peaks keegi sellel päeval, kui toimub hääletamine jaoskondades, minema läbi igalt poolt paistva agitatsiooniliste plakatite spaleeri, mis kallutab neid hääletama. See peaks lõppema eelmisel päeval. Iseenesest oli see täiesti arukas põhimõte ja Eesti avalikkus aktsepteeris seda. Hiljem leiti, et sellel on veel väga suur boonuse. Nimelt see, et kui te vaatate maailmas ringi, siis enamasti on igal pool veel nädal või kauemgi peale valimisi vedelemas plakatite räbalad, nii seintel kui ka rentslis. Meie saavutasime olukorra, kus peetakse enesestmõistetavaks, et inimesed, kes panid plakatid üles, koristavad need ka pärast ära. Järelikult on meil peale valimisi maa puhas.

Aga võrdsuse põhimõtte juurde. Meil on siin härra Artur Talviku kohtukaasusega seoses kerkinud terve hulk küsimusi, kas ei ole juhtunud suuri eksitusi. Esiteks, kas reklaamiks peaks lugema ainult kõike seda, mida teevad professionaalsed reklaamiagentuurid, või ka üksikute inimeste isetegevust? Võrdsuse põhimõte ütleb, et võrdseid tuleb kohelda võrdselt. Kas need on aga võrdsed nähtused?

Siis on veel teine küsimus, mille kohta reklaamiseadus meile midagi ei ütle. On olemas näiteks plakateid, mis kutsuvad üles mingisugusele tegevusele ja mille kaugem siht on see, et me kergitaks oma rahakotti, ostaks midagi. On aga ka teistsugused, millel ei ole mitte mingisuguseid selgelt tulunduslikke

sihte. Kas me peame pidama neid asju võrdseks? Kas need on üks ja sama? Meile tuleb praegu mujalt maailmast sisse üsna tavaline ja massiline praktika, et valimiskampaanias kasutatakse mitmesuguseid isikliku agitatsiooni vahendeid. Mitte ainult seda, et sa räägid inimesega tänaval, vaid ka näiteks seda, et sa paned oma autole klepsu või kannad seljas särki, millel on mingisugune tekst, nii et inimesed saavad au, mida sa sellega tahad ütelda. Paned näiteks plakati oma maja õuele või kleebid selle seestpoolt oma tänavaäärse maja aknale. Kas need on reklaamiasjad? See on küsimus, millele me peame lähemal ajal vastama. Vastasel juhtumil see asi, mis meil praegu käimas on, kipub minema üsna narriks. Aitäh!

16:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh! Austatud kolleegid, enne kui annan sõna Artur Talvikule, ma lisan teile teadmiseks, seejuures arvestades, et istungist tehakse ka märkmed ajaloo jaoks, et on teada, millega valitsusliikmed täna tegelevad. Valitsuse ametlik teade on see, et nad arutavad Sagadi mõisas kaks päeva järgmise kolme-nelja aasta riigieelarve perspektiivi. Seega on asi kaugel sõidust rohelusse. Artur Talvik, palun!

16:58 Artur Talvik

Head kuulajad! Hea istungi juhataja, kõigepealt tänan info eest! Aga ka mina tahan võrdse kohtlemise teemal jätkata. Mu peajutt tuleb küll kohalike omavalitsuste valimistest ja ühest konverentsist, mille Vabaerakond korraldas möödunud laupäeval – "Valimisliitudega valimistele" –, ning Allar Jõksi seal peetud ettekandest, aga hüppan korra tagasi Marianne Mikko jutule juurde ja ütlen, et minu arust võiks võrdne kohtlemine saada alguse Riigikogust. Nagu me kõik teame, on Riigikogus üsna mitu palgakategooriat, nii et ka rahvasaadikute hulgas on palgalõhe. See on üks asi, mille võiks võrdsuse põhimõtet või eeskujut järgides ära kaotada. See aitaks vältida poliitilise kemplusi, komisjoni esimeeste kohtadele saaksid kõige kompetentsemad, aseesimeeste kohtadele kompetentsuselt järgmised jne. Samuti lõpeks ära osa liikmete eristaatus – kes saavad parkida hoovi peale, kes maja ette jne. Nii et sellele tasub mõelda. Muuseas, Euroopa Parlamendis on kõikide parlamendiliikmete palk ühtlane ega olene sellest, kas ollakse komisjoni esimees, fraktsiooni esimees või fraktsiooni aseesimees.

Aga nüüd võrdsuse kohtlemisest seoses kohalike omavalitsuste valimistega ja Allar Jõksi ettekandest laupäeval konverentsil "Valimisliitudega valimistele". See oli üks tähelepanuväärne ettekanne, mis võttis väga hästi kokku kõik tendentsid, mis näitavad poliitilise võimu tsentraliseerimist ja võrdsuse ära kaotamist või, ütleme, poliitilise konkurentsi vähendamist Eestis. Neid näiteid, mis ta tõi, on mitu. Muu hulgas tuli ta välja sellega, et välireklaami keeld, mis puudutab peale Riigikogu valimise seaduse ka kohaliku omavalitsuse seadusi, annab praegusel kujul eelise erakondadele ehk suurematele poliitilistele jõududele, kes saavad riigilt toetust, ja võtab valimisliitudelt, kes ei saa riigilt toetust, ära ühe väga lihtsa, hea ja ka odava võimaluse ennast nähtavaks teha.

Siia juurde võib tuua sellesama, millest Andres Herkel hetk tagasi rääkis, või ka meie juhatuse avalduse, mis kutsub üles ministreid, Riigikogu liikmeid ja ka maavalitsuse juhte mitte kandideerima kohalike omavalitsuste valimistel, et mitte tekitada ebavõrdset olukorda, sest nad on üleriigilise tuntusega isikud ja suure tõenäosusega püüavad rohkem hääli kui kohalikud elanikud. Niisiis, valimisliitudel ei ole praegu võimalust saada riigi toetust. Vabaerakond on teinud ettepaneku muuta seadust nii, et osa erakondadele mõeldud riigi toetusest läheks valimisliitudele. Kui nüüd lisada siia see, et valimisringkonnad ja omavalitsused muutuvad väga suureks, mis teeb ka valimisliitude olukorra palju raskemaks, siis võime kokku võttes öelda, et ebavõrdsust on meie ühiskonnas väga palju. Hakkame seda n-ö riigi tasandilt vähendama! Aitäh!

16:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru!

16:58 Krista Aru

Austatud härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Kui vaim lõpeb otsa, jäävad alles vaid tigidus ja ükskõiksus. Need Jaan Tõnissoni sõnad aastast 1927 meenuvad mulle viimasel ajal üha sagedamini. On aasta 2017 ja mulle tundub, et Eestis hakkab vaim otsa lõppema. Miks? Valitsus töötab täistuuridel, tuleb kõikvõimalikke ettepanekuid, üks on uhkem kui teine. Huvigruppe kutsutakse kaasa mõtlema, nende poole isegi pöördutakse ja küsitakse nende arvamust, aga tulemus on ikka null. Me oleme liikunud sellisesse aega, kus asutused on tugevad, toimetatakse, rabeldakse ja tehakse palju tööd.

Samas oleme aga, eriti valitsusvõimu tasandil, jätanud oskuslikult kõrvale inimeste arvamuse, nende soovid. Eesti ühiskond on väike ja Eesti inimesed ei ole rumalad. Eile hommikul pool üheksa kordas K-Rauta kaupluse koristaja mulle kolm korda: ärge mõelge, et inimesed on rumalad! Miks tundub, et vaim hakkab kaduma ja asendub ükskõiksuse või ka tigidusega? Just sellepärast, et kõik need inimeste seisukohad, arvamused, hinnangud, soovid, mida ju küsitakse, ei jõua kusagile. Neid ei arvestata ja inimesed väsivad.

Võtame näiteks ääremaastumise. Me kõik teame, et see on probleem. Aga seda ei lahenda ju sellega, et stahhanovlikus korras otsustatakse viia mingi asutus ühte või teise kohta. Me peaksime kõigepealt ikka küsima, mida piirkond vajab, et seda elustada. Kas need on töökohad? Milline on selle piirkonna hing ja süda, mis aitaksid uuesti elu käima panna? Võtame Rail Balticu. Inimesed on öelnud, et selle suure raudtee kõrval, millel ei ole kaubavedusid ja mis ei ole ka homme päev, peaks mõtlema hoopis seda, kuidas me tuleme toime siis, kui meile tulevad iseliikuvad autod ja inimeste töö võtavad ära robotid. Kuulame, mida ütleb rahvas, kes armastab Eestit!

Siit edasi kogu haldusreformi temaatika. Haldusreform võiks arvestada Eesti eripärasid, ühendada inimesi ja tugevdada paikkondasid, aga ei, seda tehakse nii, et ei kuulata kohalike inimeste arvamust. See ei sea ohtu mitte ainult seda, et kaob vaim, vaid ohus on ka igasugune koostöö. Inimesed väsivad, nad ei jaksa enam hoida seda, mida nad tahavad hoida. Ja Riigikogu, alates sellest, et meie ise ei tee siin enam korralikult tööd, kannab seda mentaliteeti ja hoiakut laiali, hävitades ise vaimu. Meil on tulemas "Eesti Vabariik 100". Selle nimel, selle varjus, selle najal saame me tugevdada seda vaimu ja vaimsust, mille ahelad ei kõlise, nagu on öelnud Hando Runnel. Alustagem siisamast Riigikogu saalist! Aitäh!

16:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Täna, kolleeg Krista Aru, jutu eest, mis ei olnud pahatahtlik ja mis oli selge! Inara Luigas, palun!

16:58 Inara Luigas

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Kuulan teid ja mõtlen, et kuigi meid ei ole palju siia saali jäänud, on kõik jutt läinud nagu ühte kasti. Võtan ka sõna, sellepärast et tunnen natukene Riigikogu hingeelu. Kõigepealt Marianne Mikko sõnavõtust. Ma arvan, et Marianne on väga õigel teel. Ja kui sina, Artur, rääkisid siin sellest, et ebavõrdsus algab juba töötasust, siis tegelikult palkades siin ju ebavõrdsust pole – kõik Riigikogu liikmed saavad ühtemoodi palka, ükskõik, kas nad on naised või mehed. Kui naine on komisjoni esimees, siis ta saab samuti mehega võrdset palka. Nii et siin ma küll ebavõrdsust ei näe. Teiseks, las hoovi pargivad need, kes tahavad. Mina ei tahagi siia hoovi parkida ega seista tõkkepuu taga. Las need asjad olla, need ei ole üldse tähtsad. Teinekord me teeme selliste väikeste näidete varal ülekohut inimestele ja teatud süsteemidele. Kui me laiendame seda valimistele – reklaamile jne –, siis ma saan aru, et inimestel peab olema endal usku ja teadmist, keda ta valima läheb, aga reklaami me ei saagi lõpmatuseni piirata.

Ma toon natukene näiteid. Kui ma olin Mikitamäel vallavanem, siis mõned valimiskomisjoni inimesed läksid kastiga inimestele koju. Ma saatsin oma õe, aga kuna me oleme niivõrd sarnased, siis valijad ütlesid, et näe, Inara tuli ise kastiga siia. Ilmselt sain ma nii mitte just väga palju, aga siiski mõnevõrra rohkem häält. See on muidugi lihtsalt väike nali selle asja juures.

Tahan öelda, et kindlasti on Eestis palju neid inimesi, kes loodavad, et asjad lähevad muutuste poole, kuid ma tean ka paljusid, kes olid praeguse valitsuskoalitsiooni moodustamise üle rõõmsad. Uskuge, Reformierakond on väga pikalt dikteerinud Eesti elu. Selles olen ma teiega täiesti nõus, et see aeg on kestnud kaua, see on jooksnud kõik ühte äärde, kuid inimestel on koos väsimusega tekkinud ka ootus, et ehk nüüd midagi muutub. Andke aega atra sättida! Valitsus teeb praegu tööd ja ma usun, et Eesti inimeste positiivsed ootused lähevad täide. Aitäh!

16:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh tänaste sõnavõttude eest! Mikrofon on uuesti vaba – selles tähenduses mis äsja – nädala pärast. Kohtume homme hommikul kell 10. Kõike head!

Istungi lõpp kell 15.47.